

Eestikeelsus ja võõrameelsus

Nii nagu Eesti on vaevelnud võõrvõimu küüsis, nii on eesti keel olnud võõraste keelte meelevallas. Johannes Aavik taunis kõige suuremat germanismust – öeldis saksapäraselt kõrvallause lõpus: *Mõisahärä võib ilma suurema kahjuta välja kannatada, kui temal mõni talu või koguni suurem osa talusid ilma rentnikuta jääb*. Alles hiljuti kubises eesti keel sovetismidest: *kolhoos, brigadir, komandering* jpt. Need on argikeelest välja settimas, ajalukku jääb lauseid nagu *Tsehi lööktöölised said stahhaanovliku töövõidu*.

Maa hõivatud, oli ka keel ja meel okupeeritud. Ent okupatsioonid tingisid vastupanu. Üks selle vorme oli hooldada-arendada eesti keelt. Nüüd, mil võõrväed lahkunud, on vahel tunne, et eesti keelgi on läinud... eksiili anglitsismide ja fennismide paradiisi, ehk eesti keeli: paguluse inglise- ja soomepärase keelendite õnnemaale.

Ma ei mõtle üksi sõnavaralist euroähmastumist, vaid veelgi enam keele struktuuri alustalade vankumist indoeuroopismide survele. Me justkui ei usuks, et selges eesti keeles saab praegust kiiresti muutuvat elu kirjeldada ja eritleda.

” Me justkui ei usuks, et selges eesti keeles saab praegust kiiresti muutuvat elu kirjeldada.

inglisepärasus ehk anglitsism, tarind ehk konstruktsioon, eritleda ehk analüüsida.

Samas ei tasu lasta võõrkeelendeil vohada seal, kus eesti oma sõna või tarind olemas. Eesti keele omapära on ühtlasi meie mõtteviisi rikkus, mida ei tarvitse vahatahtlikult käest anda ega võõrameelsusega asendada.

Kel palju keeli suus, on rikas. Tõelise mitmekeelsuse saab ometi rajada ainult põhjalikule emakeele tundmisele, meil eestikeelsusele. See ei tähenda sugugi kitsalt õigekirjareeglitena mõistetud õigekeelsust. Mitme-siga kirjutada *kass+lane* või kas ja kuhu panna koma, ei ole eestikeelsuse põhiküsimus. Näime olevat rahvana nii uhked oma varasele kirjaoskusele, et me ei mäletagi enam: keel on eelkõige kõne, kiri vaid üks keele salvestamise viise.

Küsigem, *missugust* eesti keelt me kõneleme ja kirjutame, kas ja kuivõrd seda emakeele ja riigikeelena väärtustame. Kas me ikka teame kõiki eesti keele enda olemuses leiduvaid rikkalikke väljendusvõimalusi? Kas suudame eesti *oma* sõnu sujuvalt ja vaheldusrikkalt mõttekaiks *eestipäraseiks* lauseiks vormida? See on eestikeelsuse peamine sisu. Eelistades eestimaist, eelistagem ka eestikeelset!

Eesti-keelsusest

Peep Nemvalts

Uppsala
ülikool,
keeleteadlane

Ei ma ässita võitlema kõige võõra vastu. Võõrsõna on vajalik, kuni mõiste jaoks eesti sõna puudub või kui võõrsõna kasutada erialakeeles terminina. Oma- ja võõrsõna vaheldades saab vältida tüütuid kordusi: